

זקס-פרייס
משרד עורכי דין

Sachs-Price | Law Office

בתיא זקס, עו"ד ומגשרת

ריטה פרייס, עו"ד ומגשרת

רח' הרב קוק 7, ירושלים

משרד: 02-6743369 | פקס: 077-4702077 | נייד: 054-4625003

דוא"ל: batya@israeli-lawyer.co.il

מספרנו: 1229

כ"ז אלול תש"ף
16 ספטמבר 2020

לכבוד

מר בנימין נתניהו | ראש ממשלת ישראל
לשכת ראש הממשלה

אביחי מנדלבליט, עו"ד
היועץ המשפטי לממשלה

מר יולי אדלשטיין
שר הבריאות

פרופ' רוני גמזו
הממונה על המאבק בנגיף הקורונה בישראל

מכובדיי,

הנדון: התראה בטרם הגשת עתירה לבג"ץ נגד הסגר

1. אנו הח"מ מתכבדים לפנות אליכם בשם שורה של אנשי רפואה, מדע, אקדמיה, משפט, תקשורת ואזרחים מן השורה, בעקבות החלטת הממשלה על הטלת סגר ארצי החל מערב ראש השנה שחל ביום שישי כ"ט באלול התש"פ (18.09.2020), ולמשך 21 יום (להלן – **החלטת הקבינט**).
2. הננו קוראים בזה לבטל את ההחלטה על סגר על כלל מדינת ישראל במשך תקופה של לפחות שלושה שבועות מהלך חגי תשרי.

פתח דבר

3. כפי שיפורט במכתב זה, ההחלטה על סגר היא שגויה והרת אסון עבור כלל אזרחי מדינת ישראל. כפי שציננה יו"ר ועדת הקורונה בכנסת ח"כ יפעת שאשא-ביטון, בפנייה נרגשת לציבור באמצעות דף הפייסבוק שלה:
"זוהי קריאה לחברי הממשלה ברגע האחרון לבטל את מתווה הסגר הכללי. אין ספק שהקורונה היא מחלה קשה וחייבים להלחם בה! אך סגר כללי זו מכה קולקטיבית ואסונית לרוב תשובי מדינה ישראל"
(<https://www.facebook.com/1531002607150465/posts/2653917488192299/?vh=e&e>)
4. אין לנו אלא להסכים עם דברים אלה, ולטעון כי הזעקה של כבודה במקומה וכי אין להטיל סגר על מדינת ישראל, והכל מן הטעמים שיפורטו בהרחבה להלן.

הקדמה

5. בפנייתנו זו נטען כי ההחלטה על הסגר התקבלה על בסיס מידע חסר ונתונים מלאכותיים ובלתי מדויקים, באופן המטיל ספק ממשי בנחיצות הסגר ובתועלתו ביחס לצמצום שיעורי התחלואה והתמותה ולמניעת קריסת בתי החולים – קל וחומר כאשר מנגד עומדת פגיעה קשה ובלתי מידתית בזכויות יסוד חוקתיות כדוגמת חופש התנועה, הזכות לפרטיות, לקניין ולחופש העיסוק, עם השלכות כבדות בהיבטים הבריאותיים, הכלכליים והחברתיים כלפי כלל אזרחי מדינת ישראל ותושביה.

מסד הנתונים והתנהלות נעדרת שקיפות

7. כפי שפורסם, ההחלטה על הטלת הסגר נשענת על ארבע הצדקות עיקריות:

א. היקף התחלואה בנגיף;

ב. מניין החולים הקשים והמונשמים;

ג. איום קריסת בתי החולים;

ד. שיעורי התמותה מהנגיף.

8. לצורך בחינת ההצדקה להטלת הסגר הצפוי להיכנס לתוקפו בתוך יומיים, מן הראוי כי הממשלה, על כלל זרועותיה, תספק לציבור את מלוא מסד העובדות והנתונים המדעיים שהובילו לקבלת ההחלטה על הסגר, ותנמק מדוע אין היא רואה לנכון לאמץ מדיניות חלופית הנמנעת מהטלת סגרים ומגבלות פוגעניות, ומאמצת מודל התמודדות מושכל לחיים בצד הנגיף, תוך הגנה על אוכלוסיות בסיכון ושמירה על בריאותם הנפשית והפיסית, חיזוק מערכת הבריאות ובתי החולים, האצת המשק, ניצול ממוקד מטרה של מערך הבדיקות ובנייה מחודשת של אמון הציבור על ידי הסברה המבוססת על שיתופו בנתוני אמת והצגת תמונה ריאלית לגבי הסיכון מהנגיף.

9. ביום י"ב אלול התש"פ (01.09.2020) נשלחה פנייה לממונה במשרד הבריאות על יישום חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998, להשיב על שורה של שאלות שנועדו לבחון את מדיניות הממשלה ואת החלטותיה בכל הנוגע להתמודדות על משבר הקורונה בישראל (להלן – הפנייה).

10. בין היתר, משרד הבריאות נדרש להשיב על שאלות בנושא שיעורי התמותה, החולים הקשים והמונשמים, בדיקות המטוש (PCR), שרשרת ההדבקה, הקשר לתחלואה והעומס על מערכת הבריאות, וזאת על מנת לקבל מידע בדבר מסד הנתונים המשפיע על האמצעים בהם נוקטים מקבלי החלטות בממשלה לצמצום התפשטות נגיף הקורונה (להלן – הנגיף).

11. במענה לפנייה מסר דובר משרד הבריאות (להלן – הדובר) תשובות חלקיות ולקוניות, ועל מרביתן לא ידע להשיב. כך למשל, על השאלה לכמה מהנפטרים הייתה מחלת רקע משמעותית, ובכמה מהם היתה מחלת הרקע הגורם העיקרי למוות, השיב הדובר: "אין באפשרותנו להתייחס לזה כרגע".

12. באופן מפתיע, בדיון שהתקיים ביום 14.09.2020 בועדת הקורונה של הכנסת (להלן – ועדת הקורונה), הגיש משרד הבריאות מצגת המפרטת את מאפייני החולים הקשים והנפטרים, ובה הוצג פילוח של מחלות הרקע בקרב הנפטרים מהנגיף:

מחלת רקע	מספר נפטרים	אחוז
יתר לחץ דם	433	42%
סוכרת	296	29%
מחלת לב	277	27%
מחלות ריאה	111	11%
דיכוי חיסוני	40	4%
מחלת כבד	15	1.5%

13. העובדה שימים ספורים לאחר המענה לפנייה ידעו נציגי משרד הבריאות להציג את הנתונים הנוגעים למספר הנפטרים ממחלות רקע שלא היה באפשרותם למסור לציבור קודם לכן, מעלה תמיהה אם נתונים אלה היו ידועים למשרד הבריאות טרם ניתנה תשובת הדובר מטעמו.

14. הנה כי כן, מתוך נקודת המוצא כי זכותו של כל אזרח במדינה המושפע מהחלטת הממשלה לקבל את מלוא הנתונים המבססים החלטות שמשפיעות על אורח חייו ועל זכויותיו להתהלך ברחבי המדינה, לקיים את מצוות דתו ולהתפרנס – אין זה סביר כי הממשלה איננה משתפת את הציבור במלוא השקיפות ביחס למסד הנתונים עליהם היא מתבססת בעת החליטה על הטלת הסגר, שכן בכל הכבוד הראוי, אין המדובר בסודות ביטחוניים המצדיקים את אי חשיפתם של נתונים קריטיים אלה לכלל הציבור.

15. אולם, שעה שהממשלה בחרה להתנהל בחוסר שקיפות כלפי אזרחי מדינתה, אל לה להיפלא בפגיעת אמון הציבור בה ובאי ציות האזרחים להחלטותיה.

16. מבדיקה שערכנו בעזרת מומחים בתחום המדע, הרפואה והסטטיסטיקה ביחס לנתוני התחלואה והתמותה מהנגיף, מצאנו כי קיים פער בין המסרים המועברים לציבור ובין הממצאים המדעיים והסטטיסטיים שעלו מהמחקרים השונים שנערכו בנושא, ולהלן נציג את מקצתם.

א. היקף התחלואה בנגיף

17. השאלה המרכזית הניצבת בבואנו לבחון את היקף התחלואה בישראל, היא הגדרה של מי הוא "חולה". מבירור שערכנו, הגדרת "חולה מאומת" שאינו סימפטומטי היא הגדרה חדשה שנוצרה לצורך הקורונה. היא תולדה של בדיקת ה-PCR שאינה מבחינה בין חולה למי שאינו חולה, בין חולה הנושא נגיף בלתי פעיל ובין חולה הנושא נגיף פעיל, ולמעשה "מנפחת" את מצבת החולים באחוזים גבוהים מאד, אף שרוב ה"חולים" המאומתים כלל אינם חולים ואינם מדבקים.

18. פרופ' צבי גרנות המשמש כאימונולוג באוניברסיטה העברית, גורס כי יש להבחין בין מי שנושא את נגיף הקורונה ללא סימפטומים ונחשב כ"נשא", לובין "חולה" שנמצא חיובי לנגיף ומציג סימפטומים. לדבריו, בדיקת המטוש (PCR) היא בדיקת נשאות לנגיף שאינה מעידה בהכרח על תחלואה, אולם הנתונים שמוצגים לציבור על ידי משרד הבריאות אינם מבחינים בין נשאים לחולים.

19. פרופ' גרנות מבהיר כי למרות שגם נשא של הנגיף עשוי להדבח אחרים, עדיין מצבת החולים לא אמורה לכלול את הנשאים במניין החולים, שכן הכללתם יוצרת מצג שווא ביחס להיקף התחלואה בנגיף. כמו כן, ככל שמבוצעות בדיקות רבות יותר, מספר הנשאים יעלה מבלי שהדבר מצביע על עלייה אמיתית בתחלואה.

20. עמדה דומה מובאת בעצומה שהוגשה בשם 204 רופאים נגד מדיניות משרד הבריאות בנושא הקורונה, בה נכתב כי "באוכלוסיה הצהירה והבריאה הרוב המכריע של הנדבקים בנגיף הם ללא סימפטומים או עם מחלה קלה בלבד [...] התחלואה הקשה והתמותה קיימת כמעט אך ורק באוכלוסיה המבוגרת ובעלת גורמי הסיכון".

21. ההליכים בהם נקטה הממשלה בתקופת הסגר הראשון בוצעו על סמך מודלים להתמודדות עם התפשטות נגיף הקורונה שהוצגו ע"י צוות המל"ל בראשותו של פרופ' אלי וקסמן ועל פי מודלים שהוצגו ע"י משרד הבריאות.

22. ביום 01.07.2020, בעת שנספרו רק 57 חולים קשה, פרופ' וקסמן חזה קריסה של מערכת הבריאות, בקובעו כי בתוך שלושה שבועות יעמוד מספר החולים הקשים על 600 – דהיינו, עלייה יומית של 6 אחוז.

23. על פי תחזית זו, בתאריך 12.09.2020, היו צפויים להימנות כ- 4000 חולים קשה, אך לשמחתנו, בפועל תחזית זו התבדתה, וכמות החולים הקשים נעה סביב 300 בלבד – קרי פחות מ 10% מהתחזית.

24. כמו כן, מפרסום בתקשורת מיום 22.04.2020 עולה כי דו"ח מכון גרטנר, המייצע למשרד הבריאות בכל הקשור להתמודדות עם הנגיף, הזהיר כי הסרת המגבלות עלולה להוביל ל- 6,000 ישראלים מונשמים עד חודש יולי – כאשר בפועל הגיע מספר המונשמים ל- 24 בלבד.

25. אנשי מדע ומחקר שבחנו תחזיות אלה ואחרות, טוענים כי היקף התחלואה מתבסס על מודלים שהוכחו כבלתי נכונים – כך לפחות לגבי הסגר הראשון.

26. כפי שנטען בפתח מכתבנו, למרות שנשלחה פנייה למשרד הבריאות לקבל מידע ביחס המודלים עליהם מתקבלות החלטות, זה האחרון לא סיפק לציבור תשובות ברורות, ובהיעדר שקיפות לא ניתן לשלול את האפשרות שגם היום ההחלטות מתבססות על מודלים שגויים.

27. אין זה סוד כי על בסיס תחזיות שחורות אלה שהתבדו בסופו של דבר, ירדו מיליוני שקלים לטמיון ברכישת כמות אדירה של מכוונות הנשמה, שבסופו של דבר התברר כי גורמות נזק לחולי הקורונה – כפי שפורסם בתקשורת בסוף חודש 03/2020, "ברקע התרחיש שלפיו מערכת הבריאות הצטרף להתמודד עם הנשמה מלאכותית ל-5,000 חולי קורונה. בפועל התברר שרוב הכסף ירד לטמיון וכי מתברר שלא שהיתה כמות מספקת של מכוונות הנשמה אלא שבמקרים רבים מכוונות הנשמה גורמות נזק לחולי קורונה".

28. לצערנו, צוות הגורמים המקצועיים שתפיסת עולמם הוכחה כשגויה מהיסוד והביאה על הארץ חורבן שאין שני לו, ממשיך ומהווה את המגדלור לפיו יישק דבר.

29. למרות שכבר במרץ 2020 היה בספרות המדעית מספיק מידע על מנת לקבל החלטות מדעיות מושכלות, אין אנו מלינים על חוסר הידע של הצוות בתחילת המגפה. אולם אין אנו מקבלים מציאות שבה צוות זה הפך את תפיסת עולמו לדתית כמעט, תוך פסילה גורפת של תפיסות מדעיות אחרות שהוכחו נכונות לאין שיעור מהנחותיו.

30. יצוין כי צוות מומחים פנה לראש הממשלה וביקש להציג את תחזיותיו ואת הערכותיו ביחס לנתונים משמעותיים שיש בהם כדי להתמודד בצורה מושכלת עם התפשטות הנגיף, אולם אלה לא זכו לכל מענה מטעמו. אין ספק כי מצב זה כשלעצמו, מצביע על חוסר שיקול דעת קיצוני.

31. מדברים אלה עולה כי קיים חשש שמא קיים עיוות של נתוני החולים וניפוח מספרי החולים בקרב הציבור.

ג. מניין החולים קשה

32. מייעוץ מדעי שקיבלנו ביחס להצדקה השנייה לסגר הנוגעת לעלייה החדה במספר החולים הקשים, מצאנו כי הסיבה לעלייה באחוז החולים הקשים נעוצה בשינוי הקריטריונים המגדירים מיהו "חולה קשה".

33. אחד המדדים העיקריים לקביעת המידה לחומרת מצבו של החולה הוא מדד הסטורציה לכמות החמצן בדם המעידה על תפקודי מערכת הנשימה. סטורציה מהווה את אחד הפרמטרים לקביעת חומרת מצבם של חולי הקורונה, בהיותו משתייך לקבוצת הנגיפים התוקפים בין היתר את מערכת הנשימה ועשוי לפגוע פגיעה קשה, עד כדי מוות, בתפקודי הריאה.

34. עם פרוץ מגפת הקורונה נקבע כי חולה המציג סטורציה נמוכה מ- 90%, יוגדר חולה במצב קשה. אולם, לפני מספר חודשים (07/2020), שינה משרד הבריאות את הגדרת החולים הקשים מבעלי סטורציה של 90% לבעלי סטורציה של 93% – שינוי שהעלה באופן מלאכותי את מניין החולים המוגדרים כקשים (כפי שאמרו בזמנו פרופ' מטות ופרופ' הלברטל המשמש כמנהל ביי"ח רמב"ם).

35. משרד הבריאות הסביר את השינוי בהגדרות חומרת המחלה כדרישה של ארגון הבריאות העולמי. אולם, בתקופה האמורה זה האחרון דווקא הקל בקריטריונים והפחית חומרת הקורונה ממדדי סטורציה של 93% ל- 90% בלבד – ההיפך הגמור מקביעת משרד הבריאות הישראלי.

36. ההשלכה הישירה של השוני בין הגישה המחמירה של משרד הבריאות לזו המקלה של ארגון הבריאות העולמי היא עלייה מיידית במספר רב של חולים המוגדרים כחולים קשה בישראל, אף שלפי מדדי ארגון הבריאות העולמי הם אינם מוגדרים כחולים קשה. מצב זה מייצר מצג שווא ביחס להיקף התחלואה בקורונה בישראל.

37. מדברים אלה עולה בבירור כי העלייה במספר החולים קשה היא פחותה מזה המוצג לציבור, וככל שנתונים אלה הם המנחים את הממשלה בהחלטותיה, הם נתונים שגויים ומצב התחלואה בישראל אינו "כצעתה".

ג. איום קריסת בתי החולים

38. כפי שצינו לעיל, הממשלה הצהירה כי קיבלה את ההחלטה על הסגר גם לאור החשש לקריסת בתי החולים.

39. למרות בקשתנו לקבל ממשרד הבריאות נתונים בדבר אחוזי התפוסה בשנה זו במחלקות הפנימיות והטיפול הנמרץ לעומת השנים הקודמות, מהשוואה בין מספר המונשמים השנה למספר המונשמים בשנים קודמות – משרד הבריאות טרם מסר את הנתונים המבוקשים, ובלעדיהם קשה להבין איך ניתן להסביר קריסה או סף ספיקה של מערכת בתי החולים.

40. נכון להיום יש בישראל מעל 40,000 מיטות אשפוז, מתוכן 16,300 מיטות באשפוז כללי, 25,400 באשפוז גריאטרי, 912 באשפוז שיקומי ו- 3,642 באשפוז פסיכיאטרי. מתוך כלל המיטות באשפוז הכללי, ישנן כ- 5,725 מיטות במחלקות הפנימיות, 764 מיטות בטיפול נמרץ ו- 5,400 מיטות במחלקות כירורגיות.

41. המציאות מוכיחה כי בתי החולים לא קרסו ב"גל הראשון" בחודשים מרץ-אפריל, וגם לא ב"גל השני" בחודשים יולי אוגוסט – וזאת מהסיבה הפשוטה שהיקף התחלואה הממשית אינו רחב בישראל.

42. לדברי מומחים, מערכת הבריאות בישראל מסוגלת להתמודד עם מספרים גדולים לאין שיעור מ- 800 חולים קשה ו- 150 מונשמים, ולא הסגר הוא שימנע את איום הקריסה של בתי החולים, אלא השקעת משאבי כוח אדם, ציוד ותגמולים כספיים משמעותיים לצוותי מחלקות הקורונה.

43. עוד יש לקחת בחשבון כי בבתי החולים קיימת רזרווה משמעותית הנובעת מעצירה של פעילות אלקטיבית; כבר במהלך הסגר הראשון היינו עדים לירידה של 30% עד 40% בתפוסת המיטות בבתי החולים (קרי, יכולת הגדלת קיבולת במעל 60%). לכן, גם אם מהלך זה גרר בעקיפין לפגיעה קשה בהכנסות בתי החולים ומוביל לגרעון תקציבי משמעותי, אין כל מניעה לעשות שימוש בפתרון זה במקרה ויווצר עומס נקודתי משמעותי בבתי החולים.

44. ראינו לנכון לקנח חלק זה בדבריו של פרופ' יהונתן הלוי המשמש כנשיא המרכז הרפואי שערי צדק, כפי שפורסמו ביום 13.09.2020: "בתי החולים רחוקים מאוד מקריסה. אנחנו לא קורסים, הצוותים עייפים. אבל אי אפשר לתלות את ההחלטה על סגר קריסה של בתי החולים" – ואנו נוסיף כי גם אם קיים חשש לקריסה בחודשי החורף בעקבות העלייה בתחלואה של מחלות אחרות כגון השפעת, אין כל הצדקה לנקוט כבר עתה בצעדים דרסטיים אלה רק נוכח חשש שטרם התממש.

45. עוד יצויין כי מתוך כלל חולי הקורונה המאושפזים כיום, ישנם כ- 450 מאושפזים שאינם חולים קשה, אלא הם חולים "קלים" שאשפוזם אינו מחוייב המציאות וניתן לשחררם לצורך קליטת חולים בדרגת חומרה גבוהה יותר.

ד. שיעורי התמותה מהנגיף

46. נושא אחר שעמד ככל הנראה לנגד הממשלה בעניין הסגר הוא העלייה בשיעורי התמותה מהנגיף.

47. כפי שנפרט להלן, קיים קושי רב בהסקת מסקנה כלשהי לגבי שיעור התמותה מהנגיף.

48. בהתאם לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מיום 03.09.2020, מתחילת שנת 2020 ועד סוף חודש 07/2020 נפטרו בישראל 27,500 תושבים, ואילו בשנת 2019 נפטרו באותם חודשים 27,550 תושבים.

49. המסקנה העולה מנתונים אלה כי שיעור התמותה הגולמי, המביא בחשבון את גודל האוכלוסייה, היה בשנת 2020 נמוך משיעורו בשנת 2019, ועמד על 3 ל- 1,000 תושבים בשנת 2020, לעומת 3.1 ל- 1,000 תושבים בשנת 2019, כאשר מתחילת המגפה ובמיוחד בחודשים אפריל עד יולי 2020, התמותה היתה דומה לשנים קודמות.

50. זאת ועוד, מהשוואת נתוני התמותה בישראל למדינות אחרות, נמצא כי התמותה מהנגיף בישראל היא נמוכה באופן משמעותי ביחס למדינות אחרות.

51. עוד נמצא מניתוח נתוני המרכז לבקרת מחלוקת האמריקאיות שהתקבלו מניתוח מאות אלפי נפטרים כי רק 6% מהחולים נפטרו מקורונה מבריאות שלמה ומוחלטת; אם נתון זה נכון לישראל, הרי שנון לחודש 09/2020, מדובר על כשישים אנשים שנפטרו מהווירוס כגורם יחיד – שהם כעשרה בממוצע בחודש. מכאן כי כל יתר הנפטרים הנחשבים לאוכלוסייה בסיכון, הם אותם שייתכן שהיו נפטרים גם לולא הקורונה בשל מחלות הרקע מהם הם סובלים, או ממחלות נלוות שעשויות היו לדרדר את מצבם הבריאותי, כדוגמת דלקות ריאות או שפעת.

52. לצד נתונים אלה, התקבלו נתונים קשים ביחס לשיעור אירועי הריקבון של גופות קשישים ועיריית מתחילת שנת 2020; על פי נתוני ארגון זק"א, מדובר ב- 120 אירועי ריקבון שנגרמו עקב פטירתם של אותם קשישים ששהו מבודדים ומסוגרים בביתם, מבלי שאיש שאל לשלומם בימי הסגר הקודם בחודש 04/2020.

53. יהונתן הלוי נשיא שערי צדק בראיון בחדשות 12 שאישר ש"רבים מאוד מהמתים בגל הזה הם עם קורונה ולא מקורונה, מעבר לעובדה שבגל הקודם 70% מהקשים היו מונשמים ועכשיו רק 30% חלק גדול מהנפטרים שעולים על רשימת הנפטרים מקורונה הם אנשים שהגיעו עם התקפי לב הגיעו עם מחלות אחרות אבל הם היו חולים מאומתים אבל סיבת המוות איננה קורונה אבל הרשימה מונה אותם כמי ש"נפטרו מקורונה".

54. הגם שאין מחלוקת כי ישנם אנשים אשר נפטרו כתוצאה מהנגיף, עדיין ניצבת השאלה האם אחוז התמותה מצדיק צעדים כה דרסטיים של הטלת סגר כללי על כלל תושבי המדינה; אזרחי מדינת ישראל חשופים לסכנות הגורמות לתמותה כל ימי חייהם – לרבות ממחלות שונות, מתאונות ומאירועי מלחמה.

55. על פי דיווחי משרד הבריאות, נכון להיום, הסיכוי לתמותה מהנגיף בישראל לאדם שנדבק בו הוא 0.3% (IFR), ואילו התמותה בקרב אוכלוסייה ללא מחלות רקע ומתחת לגיל 65 0.005% (50 אנשים למיליון); היות ועד היום לא נמצאה מדינה בכל העולם בו עמד שיעור ההדבקה מעל 20%, ניתן להניח כי סיכון התמותה לאדם מן היישוב להיחשף לנגיף ואף לאבד את אלת חייו עומד על חמישית מערך זה, דהיינו 10 אנשים למיליון. סיכון זה נמוך משמעותית ביחס לסיכון של אותו אזרח הנוהג ברכב, להיחרג בתאונת דרכים (77 אנשים למיליון).

56. כלומר, הסיכון של אזרח להישאר עם פגיעה כלשהי זניח ביחס לסיכון להיפצע קשה בתאונת דרכים (440 למיליון), ואולם, לא שמענו שמדינת ישראל סגרה את כבישיה חרף מסוכנותם לאוכלוסיות שאינן בקבוצת סיכון, או מנעה מכלל אזרחיה לנסוע בתחבורה ציבורית, למרות שמעל 1,000 מהם קיפחו את חייהם בפיגועים, חלק בלתי מבוטל מהם בתחבורה ציבורית; באופן דומה, מדינת ישראל אינה סוגרת את בתי החולים, אף שאלפי אנשים חולים מתים מדי שנה כתוצאה מזיהומים הנרכשים בהם; אינה אוסרת עישון, למרות ששיעור התמותה השנתית מעישון עולה על 8,000 איש, וכן אינה מגבילה מכירת מוצרים עשירים בסוכר, אף שהתמותה השנתית ממחלות לב ומסכרת מאד משמעותית.

57. כמו כן, למרות שעד היום דווח על כ-1000 נפטרים מנגיף הקורונה, קיים וויכוח באשר למספר האזרחים שמתו כתוצאה מקורונה ולא בשל מחלה אחרת שהקורונה נלווית אליה ברקע.

58. מדברים אלה עולה כי אין תמותה עודפת באוכלוסיה מאז התפרצות הנגיף, ההגדרה של תמותה מהנגיף בעייתית ושיעורי התמותה מהנגיף בישראל נמוכים ביחס למדינות בעולם; על כן, ייטען כי שיעור התמותה אינו יכול להוות בסיס לקבלת החלטה להטלת סגר.

החלטת הממשלה על הטלת סגר

59. ראשית, למיטב ידיעתנו טרם התפרסמה החלטת ממשלה, וטרם הותקנו התקנות בעניין הסגר; עם זאת, לאור דחיפות העניין ובלית ברירה, נתייחס בשלב זה לידוע מהתקשורת ומנוסח החלטת הקבינט מיום 11.09.2020.

60. בהתאם להחלטת הקבינט, מדובר בתוכנית תלת שלבית, שתיכנס לתוקפה החל מערב ראש השנה שיחול ביום שישי, כ"ט באלול התש"ף, 18.09.2020, מהשעה 14:00, ובמסגרתה יוטלו על כלל תושבי מדינת ישראל מגבלות תנועה קיצוניות למרחב הציבורי, צמצום התקהלות בכלל שטח המדינה על פי כללי "אזור אדום", השבתת מערכת החינוך, סגירת עסקים מקבלי קהל ועסקי מסחר, תרבות, בילוי, פנאי ותיירות פנים, צמצום הפעילות במגזרים הפרטיים והציבוריים וצמצום פעילות התחבורה הציבורית.

61. הננו סבורים כי לאור ניתוח הנתונים כפי שהובאו לעיל, לא רק שאין כל היגיון רפואי או אפידמיולוגי בסגר, אלא שהטלתו צפויה לגבות מחיר כלכלי וחברתי עצום, תוך פגיעה כבדה בזכויות יסוד חוקתיות ובבריאות הציבור, כך שהנזק מהסגר יעלה על תועלתו.

הסגר בראי חוק הקורונה

62. סעיף 4 לחוק סמכויות מיוחדות להתמודדות עם נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה), תש"ף-2020 (להלן – חוק הקורונה), קובע: "(א) בתקופת תוקפה של הכרזה על מצב חירום בשל נגיף הקורונה רשאית הממשלה, באישור כאמור בסעיף קטן (ד), להתקין תקנות כאמור בסעיפים 6 עד 12, אם שוכנעה כי הדבר דרוש לשם מניעת הדבקה בנגיף הקורונה בקרב הציבור וצמצום התפשטותו, צמצום היקף התחלואה או הגנה על אוכלוסיות בסיכון, והכול רק לתקופה ובמידה הדרושות לצורך השגת המטרות האמורות, לאחר שנשקלו חלופות להשגתן, הפגיעה בזכויות וההשפעות על המשק; תקנות לפי סעיף קטן זה יכול שיחול במדינה כולה או בשטח מסוים ממנה".

63. כפי שאנו למדים מנוסח חוק הקורונה, הממשלה רשאית להתקין תקנות "רק לתקופה ובמידה הדרושות לצורך השגת המטרות האמור בחוק, לאחר שנשקלו חלופות להשגתן, הפגיעה בזכויות וההשפעות על המשק".

64. בחלק זה נבחן אם מדיניות הסגר ותנאיו עולים בקנה אחד עם הוראות חוק הקורונה ועם זכויות היסוד; נגדיר את מטרת הסגר ואת היעד לצמצום היקף התחלואה/תמותה; כמו כן, נבחן אם ההחלטה ניתנה בהתבסס על פרמטרים מוגדרים, אם הממשלה מוסמכת להאריך את הסגר ללא הגבלת זמן ואם המגבלות המוטלות במסגרת הסגר מתיישבות עם מטרות החוק, "לתקופה ובמידה הדרושות לצורך השגת המטרות".

65. סעיף 4(ג) לחוק הקורונה קובע כי "תקנות שהותקנו לפי סעיף קטן (א) יעמדו בתוקפן לתקופה שתיקבע בהן ושלא תעלה על 28 ימים, ולעניין תקנות כאמור בסעיפים 6 ו-7 – שלא תעלה על 14 ימים". סעיפים 6 ו-7 לחוק הקורונה קובעים הוראות ביחס להגבלת הפעילות במרחב הפרטי והציבורי – לרבות התקהלויות, הגבלות שהייה במרחב הציבורי המרוחק ממקום המגורים, הגבלה על פתיחת עסקי תרבות, ספורט ופנאי ועוד.

66. מהאמור עולה כי אין לממשלה סמכות להתקין תקנות המגבילות פעילות במרחב הפרטי והציבורי לתקופה העולה על 14 ימים; אם כן, הטלת הסגר למשך 21 יום תוך הקניית סמכות לממשלה להארכתו ללא הגבלת זמן, נוגדת את הוראות חוק הקורונה, ולפיכך דינן בטלות.

הטלת הסגר בתקופת חגי תשרי

67. תמיהה נוספת העולה מהעיתוי בו בחרה הממשלה להחיל את הסגר נוגעת לפרמטרים שהובילו אותה להעדיף להטילו דווקא בחגי תשרי.

68. אנו בדעה כי עיתוי מעין זה מהווה גזירה קשה ביותר לכלל הציבור היהודי במדינה, וביתר שאת לשומרי המסורת, וכי היה ראוי כי ממשלת ישראל תנמק לציבור מדוע דווקא תקופת החגים היהודיים נבחרה להטלת הסגר, חרף הפגיעה הקשה והבלתי שוויונית המוסבת כלפי האוכלוסיות המוחלשות והמבודדות בחברה, ובהם: קשישים, עולים חדשים, נכים, בודדים וכיוצא באלה.

69. מסקירה תקשורתית שביצענו מצאנו פרסומים המטילים ספק בקשר שבין העלייה בתחלואה ובין ההחלטה על הטלת הסגר; כך למשל, בפרסום מיום 06.05.2020 כבר "ידעה" מערכת הבריאות להתריע כי "בחגי תשרי יגיע גל קורונה שעלול להכות בהיקף כפול מההתפרצות שחוינו", ולנו אין לתהות מיהו הנביא שחזה ארבעה חודשים מראש את אשר מתרחש לנגד עינינו זה עתה.

70. ואם עדיין נותר ספק כלשהו בדבר העיתוי להטלת הסגר, עיון במכתב התפטרותו של השר ליצמן מעלה כי לממשלה היתה כוונה מוקדמת לכוון את עיתוי הטלת הסגר בתקופת החגים, באופן המעלה חשש כי לא עליית נתוני התחלואה הם שהובילו להחלטה זו, אלא שיקולים זרים ששקיפותם לוטה בערפל; וזו לשונו:

"במשך חודש ימים הוא התריע על הכוונה להטיל סגר מלא בחגי ראש ויום הכיפורים הקרובים, מה שימנע ממאות אלפי יהודים, מכל האוכלוסיות והמגזרים, להתפלל בבתי הכנסת [...] חזרתי על התרעתי זו והתנגדתי להטלת סגר מלא דווקא בחגים ובתקופות בכל פורום שהוא [...] הדגשתי ואמרתי שאם אכן יש צורך בסגר מלא, אין להמתין עם עליית נתוני התחלואה [...] וכי יש להחלט עליו אז, מלפני וחודש, מלפני שבועיים ולא בחגים... לצערי הוכח שצדקתי בדבריי וכי ההחלטה לסגר מלא בחגים סומנה מראש תוך סיכון מיותר וגרימת עליית התחלואה במשך הזמן וגו'".

71. משאלה הם פני הדברים, לנו לא נותר אלא לתהות אם ההחלטה על הסגר המטיל על כלל האוכלוסיה עונש קולקטיבי תוזמנה מראש כבר בשלב דעיכת "הגל הראשון" בחודש 05/2020, באופן המטיל ספק ממשי בהצדקות המוצגות לציבור לנקיטה במדיניות הסגר.

הסגר בראי זכויות היסוד החוקתיות

72. מגבלות המוטלות מכוח הסגר פוגעות בזכויות יסוד חוקתיות, שחלקן מעוגנות בחוקי יסוד.

73. כידוע, בכל חוקי היסוד ישנם סעיפים הקובעים כי "אין פוגעים בזכויות שלפי חוק-יסוד זה אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש, או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו".

74. משכך, כל פגיעה בזכויות יסוד חייבת להיבחן מול מגבלות אלה של חוקי היסוד.

75. שאלה זו של פגיעה בזכויות יסוד עמדה לאחורונה למבחן בפסק דין במדינת פנסלביה שבארה"ב בהקשר זה של מגבלות אשר הטיל המושל על תושבי המדינה. בפסק דין שהוגש נגד המושל וניתן ביום 14/09/20 County of Butler et. Al v Thomas Wolf et al, פסל בית המשפט הפדרלי את ההחלטה על הטלת הסגר, בקובעו:

The Covid-19 pandemic has impacted every aspect of American life. Since the novel coronavirus emerged in late 2019, governments throughout the world have grappled with how they can intervene in a manner that is effective to protect their citizens from getting sick and specifically, how they can protect their citizens from getting sick and, specifically, how they can protect their healthcare systems from being overwhelmed by an onslaught of cases, hindering their ability to treat patients ...In this country, founded on a tradition of liberty enshrined in our constitution, governments governors and courts have grappled with with how to balance the thr legitimate authority of public officials in a health emergency with the Constitutional rights of citizens.. The measures at issue are (1) the restrictions on gatherings and (2) the orders closing "non life-sustaining" businesses and directinf Pennsylvanians to stay home.

76. במילים אחרות, בית המשפט פתח ואמר שבעקבות מגיפת הקורונה, המשפיעה על כלל האזרחים, ממשלות ברחבי העולם נאלצו להתמודד עם דרכים להגן על אזרחיהם ובמיוחד על מערכות הבריאות כדי שיוכלו לעמוד בעומס המוטל עליהם. יחד עם זאת, במדינה המושתתת על ערכי יסודי של חריות המבוססות על החוקה, על הרשויות לאזן בין הסמכות הלגיטימית של הרשויות לפעול במצב חירום בריאותי לבין זכויות החוקתיות של אזרחים.

77. ההוראות שעמדו על הפרק לבחינת בית המשפט היו מניעת התקהלויות, סגירת עסקים לא חיוניים והוראה שאנשים יישארו בבתיהם. צעדים שהוא כאמור דומים לאלה הננקטים בישראל ואולם פחות דרסטיים שכן אין בהם מגבלה של יציאה מהבית למרחק של 500 מטר, לדוגמא.

78. לאחר שבית המשפט בחן את תנאי ההחלטה והוראותיה, הוא הגיע למסקנה שמדובר בצעדים שנעשו בתום לב כדי להגן על האוכלוסייה. יחד עם זאת, כוונות טובות אינן מספיק כשלעצמן כדי להגן על פעולות שיש בן כדי לפגוע בזכויות חוקתיות. אמנם לעתים האיום הגדול ביותר לפגיעה בזכויות אזרח נעשות עם כוונות טובות – בעיקר בעתות חירום (כפי שגורם פתגם עברי נודע: "הדרך לגיהנום רצופה כוונות טובות").

79. לאחר שבית המשפט שקל את האיזון הראוי בין הפגיעה בזכויות חוקתיות לבין ההוראות של המושל, קבע: The liberties protected by the Constitution are no fair-weather freedoms – in place when times are good but able to be cast aside in times of trouble..There is no question that this country has faced,

and will face, emergencies of every sort . But the solution to a national crisis can never be permitted to supersede the commitment to individual liberty that stands as the foundation of the American experiment. The constitution cannot accept the concept of a "new normal" where the basic liberties of the people can be subordinated to open-ended emergency mitigation measures".

80. מכאן, סלולה היתה דרכו של בית המשפט לפסול את החלטת המושל ולקבוע שהן אינן חוקיות וחוקתיות, גם במצב חירום.

81. כמדינה דמוקרטית המושתתת גם היא על ערכי יסוד של זכויות אזרח, דומה כי על המדינה לאמץ גישה זו של בית משפט האמריקאי.

82. כפי שיוכח להלן, ההחלטה על הסגר הגורף על כלל תושבי מדינת ישראל נשאבת אמנם מכוח חוק הקורונה, אך פוגעת באופן אנוש כמעט בשורה של זכויות יסוד חוקתיות – בהן זכות חופש הדת והפולחן, זכות חופש התנועה וזכות חופש העיסוק – וזאת ללא תכלית ראויה ומאוזנת, לתקופה ממושכת ובלתי מוגבלת כמעט, במידה העולה עשרות מונים על הנדרש ותוך גרימת נזקים הרסניים ובלתי הפיכים למיליוני אזרחים.

פגיעה בזכות יסוד חופש הדת והפולחן

83. אחד מהערכים הבסיסיים המעוגנים במגילת העצמאות והמגדירים את מדינת ישראל כ"מדינה יהודית ודמוקרטית" הוא חופש הדת והפולחן.

84. נראה שלא יכולה להיות מחלוקת כי הטלת סגר מלא בתקופת החגים פוגעת בחופש הפולחן והדת – זכות שהוכרה בפסיקה כזכות חוקתית בסיסית; וכבר נפסק כי פגיעה באפשרות של יהודים לממש את יהדותם באופן קולקטיבי מהווה פגיעה אנושה בערך יסוד של המדינה (ר' בג"צ 10356/02 יואב הס נ' מפקד כוחות צהל בגדה המערבית):

"לתושבי האיזור זכות חוקתית לחופש דת ופולחן. כך הוא לגבי תושבי המקום הערביים וכך הוא לגבי התושבים הישראליים המתגוררים בו. כן נתון לתושבי האיזור חופש תנועה, באמצעות ניתן לממש, בין היתר, את זכות הגישה למקומות קדושים. לזכות התנועה והגישה למקומות קדושים עוצמה חוקתית גבוהה [...] במקרה זה, חופש התנועה כרוך ומשתלב באופן הדוק בזכות למימוש חופש הדת והפולחן. הוא ערך שנועד להגשים את זכות המתפללים היהודים להגיע רגלית למערת המכפלה בשבתות ובמועדים".

85. בפסק דין זה הודן בזכות הגישה למערת המכפלה, נקבע כי המשמעות של הטלת סגר והגבלות תנועה והתקהלויות לשם תפילה היא פגיעה קשה ובלתי מידתית בזכות יסוד זו.

86. לאור זאת, נטען כי ההחלטה להטיל את הסגר דווקא בתקופת החגים ולמשך 21 ימים עם אפשרות להארכה לתקופה בלתי מוגבלת, פוגעת בדרך קיצונית ובלתי מידתית בזכויות ובערכי היסוד עליהם מושתתת מדינת ישראל.

פגיעה בחופש התנועה

87. מעבר לפגיעה הכפולה של הגבלת חופש התנועה על ידי הפגיעה בזכות הדת והפולחן, הזכות לחירות ולתנועה חופשית מהווה כשלעצמה זכות יסוד המעוגנת בסעיף 6 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, בזו הלשון: **"אין נוטלים ואין מגבילים את חירותו של אדם במאסר, במעצר, בהסגרה או בכל דרך אחרת".**

88. אין צורך להכביר מילים כדי להסביר את החשיבות הבסיסית והיסודית ביותר של אדם לחופש התנועה, ולא בכדי מאסר אדם הוא העונש החמור ביותר אשר קיים בפועל במדינת ישראל. על כן, כל הגבלה על חופש התנועה של אדם היא חמורה, הגם אם אין המדובר בכליאה של ממש.

89. בהיבט זה גם לא הוסבר ההגיון הטמון בהגבלת חופש התנועה ל- 500 מטרים, באופן המעלה חשש כי מדובר בקביעה שרירותית שאינה מתחשבת בספקטרום של צרכים חיוניים דווקא בתקופה זו – החל משלב ההיערכות לחגים, וכלה בזכות לפקוד את בתי התפילה השוכנים במרחקים העולים על 500 מטרים ולקיים את מצוות החג; העובדה כי הממשלה מובילה מדיניות של הגבלות וסגר הכובלת 99.99% מאוכלוסיית מדינת ישראל לבתיהם למשך 21 ימים או יותר, לא רק שנעדרת כל הצדקה וחסרה תשתית ראייתית, אלא עולה לאין שיעור על הנדרש.

פגיעה בחופש העיסוק, ההשלכות הכלכליות ההרסניות של הסגר והשפעתו על המשק

90. סעיף 3 לחוק יסוד: חופש העיסוק, קובע כי "כל אזרח או תושב של המדינה זכאי לעסוק בכל עיסוק, מקצוע או משלח יד"; סעיף 4 מוסיף כי "אין פוגעים בחופש העיסוק אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש, או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו", וסעיף 5 מחייב כל כל רשות מרשויות השלטון "לכבד את חופש העיסוק של כל אזרח או תושב".

91. סעיף 4(א) לחוק הקורונה קובע שתנאי להתקנת תקנות הוא שקילת השפעותיהן על המשק.

92. לפי התוכנית המתגבשת, בכוונת הממשלה להטיל מגבלות חמורות על מקומות עבודה, מסחר, תרבות ופנאי ותיירות פנים, תך פגיעה אנושה בזכותם של מיליוני אזרחיה של המדינה להתפרנס ולהשתכר ממשלח ידם; בהתאם למפורסם, נכון להיום הסגר הביא לאבטלה בשיעור 20% (800 אלף עד מיליון מובטלים) תוך פגיעה באלפי מקורות הכנסה (סביב 70 אלף בתי עסק שונים), כאשר ברור שהמשק טרם התאושש מהשלכותיו הקשות של הסגר ב"גל הראשון".

93. בהתאם לפרסומים, אגף הכלכלנית הראשית במשרד האוצר מעריך כי העלות המשקית של צעדי הסגר עליהם הוחלט בישיבת הממשלה, יעמוד על כ-6.5 מיליארד ₪.

94. להלן נביא מבחר ציטוטים מגורמים כלכליים בכירים אשר התבטאו בפומבי נגד הטל הסגר, ונראה כי אלה מדברים בעד עצמם:

א. נשיא התאחדות התעשיינים, ד"ר רון תומר, שהתנגד בחריפות לסגר השני, מסר בעקבות החלטת הממשלה כי "הסגר הוא כלי חריג בארגז הכלים, ויש להשתמש בו רק כאשר אין כל ברירה אחרת. לצערי הממשלה בחרה לנקוט גם הפעם בצעד הקיצוני, שצפוי להוביל לפגיעה קשה מאוד בכלכלה, ואם לא נחשב מסלול מחדש יהיה גם סגר שלישי שימיט עלינו חורבן מוחלט. על הממשלה לדאוג לפצות את כל העסקים שייפגעו ולשמור עליהם מהתמוטטות". ד"ר תומר הוסיף כי "אין לצערי ספק כי הממשלה והציבור כשלו יחדיו כשלא השכילו כיצד יש לחיות לצד הקורונה. לכן בשנה הקרובה מוטלת עלינו האחריות להבין שאין לנו ברירה אחרת אלא ללמוד לחיות לצד המגפה, ולדאוג לקיים ולאכוף את ההגבלות הנכונות, מבלי להגיע לסגר. אנו מודים לרה"מ, לשר האוצר ולשר הכלכלה והתעשייה על החרגת מקומות עבודה שאינם מקבלים קהל ומצפים שיחד נפעל לצמצום הנזק, העברת פיזויים מהירים לכל העסקים אשר ייפגעו במהלך הסגר ובנוסף הגברת הרכש הממשלתי של תוצרת הארץ, שיעלה את הביקושים שצנחו ועוד יצנחו בעקבות הסגרים והקורונה".

ב. יו"ר נשיאות המגזר העסקי, דובי אמיתי, אמר על החלטת הממשלה: "בחודש מרץ כשהיינו בפתחו של הסגר הראשון לא היו פרושים בפנינו כלל ההשלכות הכלכליות ההרסניות של הסגר. כיום לאחר שכל הנתונים ידועים לכל, אנו המומים מהעובדה שממשלת ישראל קיבלה החלטה שמשמעותה- פגיעה כלכלית בליבה העסקית של מדינת ישראל".

ג. שי ברמן, מנכ"ל איגוד המסעדות, תקף גם הוא את הממשלה: "ההחלטה על סגר היא מכה אנושה נוספת לתעשיית המסעדות והברים. מסעדות ועסקים אינם אקורדיון, כפי שראש הממשלה סבור", כתב ברמן. "איננו יכולים לפתוח ולסגור את העסקים שלנו חדשות לבקרים, לפי גחמותיה של ממשלת ישראל. נדרוש מהאוצר שינוי מהותי בתוכניות הכלכליות השונות, כתנאי לפתיחת העסקים מחדש".

ד. מנכ"ל 'מסעדנים חזקים יחד' הביע אף הוא את התנגדותו להטלת הסגר: "זוהי החלטה מצערת של ממשלת ישראל. במקום לטפל במדינה על ידי מתווה הרמזור, החליטה הממשלה לשתק את המדינה ובכך לשתק את הכלכלה ואף לרסק אותה. השטח רותח והמסעדנים מכל רחבי הארץ ושאר העצמאים מצטרפים לקריאה לשקול את צעדיהם ובסופו של דבר השטח ידבר. אנו כמוזן מאחלים בריאות לכל עם ישראל".

95. כאן גם המקום להזכיר את המחקרים המראים כי לאבטלה השפעה חמורה ומסוכנת ביותר על בריאותם הנפשית והגופנית של המובטלים; לשם ההמחשה, נצטט להלן חלק ממאמר שהתפרסם ב- Am J Public Health (1985), הגורס כי אבטלה גורמת לסימפטומים של חוסר שינה, דכאון וחרדה, וכי גברים מובטלים הגיעו לביקורים תדירים יותר אצל רופאים, לקחו יותר תרופות והיו מרותקים למיטה יותר מגברים שאינם מובטלים; וזו לשונו:

"After unemployment, symptoms of somatization, depression, and anxiety were significantly greater in the unemployed than employed. Large standard deviations on self-esteem scores in the unemployed group suggested that some men coped better than others with job-loss stress. Further analysis showed those with higher esteem had more support from family and friends than did those with low self-esteem. Furthermore, unemployed men made significantly more visits to their physicians, took more medications, and spent more days in bed sick than did employed individuals even though the number of diagnoses in the two groups were similar".

96. הנה כי כן, כתוצאה ישירה מהגבלות התנועה במהלך סגר של שלושה שבועות ויותר, תביא לסגירה של כל הפעילות העסקית והמפעלית בישראל, ולכך יפים דבריה של נשיאות המגזר העסקי בראשותו של דובי אמיתי, כפי שפורסמו בעת הטלת הסגר ב"גל הראשון": "לא ידוע לנו על המלצה מנומקת של מומחי הבריאות להטיל סגר על כל הישובים בארץ, אשר נבחנת כנגד שיקולים אחרים, כדוגמת הפגיעה הכלכלית במשק [...]. הטלת הסגר הגורף אינה עניינית, אלא נובעת מלחצים פוליטיים או שיקולים חברתיים. לפיכך, הגבלת התנועה בכל הישובים בארץ, גם באלה שבהם אין התפרצות חמורה של נגיף הקורונה, ושגופי הבריאות לא המליצו על הטלת סגר בהם - אינה לתכלית ראויה, ועל כן פסולה".

נזקי הבדידות

97. הסגר, הגורם באופן ישיר לבידוד חברתי, מהווה גורם סיכון חריף לבריאותם של קשישים. כך למשל, במחקר שהתפרסם באתר National Institute on Aging האמריקאי מיום 23.04.2019, שכותרתו: Social isolation, loneliness in older people pose health risks, נמצא כי סגר עלול לגרום לתמותה כוזב למחלות רקע כגון מחלות כלי דם, סרטן, החמרת אלצהיימר ועוד.

98. עוד ידוע כי הסגר גורם לפגיעה משמעותית במערכת החיסונית ולפיכך מגדיל את הסיכון ללקות בנגיף ולהיפגע מגורמי מחלות נוספים לאחר היציאה מהסגר. פגיעה זאת נובעת ממגוון רחב של היבטיים, ביניהם ירידה בפעילות גופנית, לחץ נפשי, חוסר שינה, דפוסי אכילה, פגיעה באיזון תרופתי ועוד.

99. עוד יש לציין כי בדומה לסגר הראשון, אף בסגר זה צפויה תמותת יתר מארועים מסכני חיים, כגון התקף לב, בשל הגעה מאוחרת לחדר המיון (ר' מחקר שפורסם ב- European Heart Journal - Quality of Care and Clinical Outcomes מיום 30.07.2020).

100. בדומה לכל נגיף אחר, על מנת להגיע לבלימה ומעבר לחיים לצד הנגיף, נדרשת חשיפה של חלק מסוים מהציבור (ע"פ המחקרים האחרונים בנושא הקורונה מסתמן כי נדרשת חשיפה של עד 20% מהציבור).

101. הסגר – שמצמצם משמעותית את כמות הממשקים החברתיים של האוכלוסיה הצעירה מחד, ומשפיע פחות על כמות הממשקים של האוכלוסיה המבוגרת מאידך – מוביל בהכרח למצב בו האחוז היחסי של האוכלוסייה בסיכון בתוך כלל הנדבקים יגדל משמעותית, ולכן יגרום לעלייה כוללת בתמותה.

102. יתר על כן, הסגר פוגע פגיעה בריאותית בלתי מידתית באוכלוסיות מבוגרות – הן לנוכח ירידה משמעותית בפעילות, הן בהיעדר פעילות גופנית והן בשל מחסור בפעילות חברתית הגוררת אחריה התדרדרות בלתי הפיכה.

103. ככל הידוע לנו, בשום שלב במהלך הדיונים על הסגר לא הוצגו למקבלי ההחלטות ולציבור הרחב הגידול הצפוי בתמותה מקורונה או מגורמים אחרים.

104. כמו כן, לא הוצג לציבור מידע שכבר קיים על תוצאות הסגר הראשון בהיבט של הגדלת תמותה מידית, יציאה מאיזון תרופתי וכו'.

105. אין ספק כי על פי הספרות הרפואית, הגידול בתמותה החל על כלל האוכלוסייה, מתורגם להגדלת תמותה גדולה לאין שיעור ביחס למניעת תמותה אפשרית של חולי קורונה, ולמעשה עד היום לא הוכח בשום מתאר כי מהלך הסגר אכן מונע תמותה של חולי קורונה.

106. יוצא אם כן כי קבלת ההחלטה על הסגר ללא ביצוע ניתוח מדעי מהווה מהלך בלי סביר המשקף זילות בחיי אדם, שכן המציאות מוכיחה כי דווקא הסגר עצמו מעמיד אוכלוסיות שלמות בסכנה בריאותית – נפשית וגופנית כאחת, ולכך יפים דבריו של ד"ר אביב שגב ממחלקת מיון והשהיה של בית חולים שלוותה המטפלת במצבי חירום נפשיים:

הפנדמיה והצעדים הכרוכים בה עוררו חרדה רבה בציבור, וקיימות עדויות ראשונות אך מוצקות כי הפגיעה הכלכלית, ערעור תחושת הביטחון והשינוי במסגרות החיים הביאו עימם עלייה במצוקה הנפשית. מנתונים של ער"ן, למשל, ניתן ללמוד כי הייתה עלייה של פי 3 בפניות היומיות אליהם בזמן הסגר לעומת "תקופות שגרה", עם ירידה לאחריו לרמה של "רק" פי 2 במהלך החודשים יוני-יולי. במיוחד חשופות אותן אוכלוסיות "שבירות", שבהם גם בעתות שגרה קיים סיכון (בין אם בשל מיעוט משאבים כלכליים, חברתיים או פסיכולוגיים), ובהן סביר כי תהיה הפגיעה הקשה ביותר. הנתונים מצביעים, כדוגמא, על עלייה משמעותית בפניות בקרב יוצאים בשאלה ואוכלוסיות להט"ב. דווח כי קיימת עלייה בנספר ניסיונות האובדן וכן במספר מקרי המוות החשודים בהתאבדות. כמו כן חלה עלייה חדה בפניות סביב אלימות במשפחה, כפי דווח ע"י מספר ארגונים. סקר הלמ"ס לבחינת החוסן הנשפי של אזרחי ישראל מראה שאזרחים רבים מדווחים על החמרה במצב הנשפי שלהם ושל ילדיהם; עלייה במתח בין חברי הבית; תחושות לחץ, חרדה ודיכאון; החמרה במצב בריאותם; וירידה בביטחון הכלכלי.

יש שיכרכו את העלייה במצוקה הנפשית בשל בעצם הופעת הפנדמיה, אך אין ספק כי לצעדים אותם בוחר הממשל כדי להתמודד עם הפנדמיה, השלכה משמעותית על בריאותם הנפשית של האזרחים. סגירת בתי הספר, למשל, היא דוגמה מוחשית לצעד שמפחית את יכולת הספיקה של משפחות רבות (מעבר לפגיעה בשגרת הילדים), במיוחד במשפחות מרובות ילדים, מעוטות יכולת, משפחות להם ילדים בעלי צרכים מיוחדים, או כאשר הישארות הילדים בבית מחייבת את אחד ההורים לפחות להישארות בבית. קיימת תמימות דעים בין אנשי בריאות הנפש, כי הדי הפגיעה הכלכלית והחברתית של המשבר עוד ימשיכו לצור אדוות רבות שיובילו להגברת התחלואה הנפשית בישראל, ובעקבותיה גם תחלואה גופנית ותמותה".

107. מדברים אלה אנחנו למדים שיש קשר ישיר בין החמרה במצבם הנפשי של אזרחים כתוצאה מהסגר.

החלופות לסגר

108. עקרונות יסוד של המשפט החוקתי בישראל וגם כפי שעולה מפורשות מפי סעיף 4 לחוק הקורונה, מוסמכת הממשלה להתקין תקנות לאחר שנסקלו חלופות להשגתן. בבסיס עומד העקרון לפיו על מנת למנוע את הפגיעה בלתי מידתית בזכות היסוד, יש למצוא את האיזון הראוי ולנקוט באמצעים והדרכים למזער את הסכנה הבריאותית לציבור מחד, תוך מניעה פגיעה כוללת בציבור המתפללים מאידך.

109. לצורך כך, היה על הממשלה לבחון אם אכן קיימים אמצעים ודרכים חלופיות להתמודד עם הנגיף, תוך פגיעה פחותה בכלל אזרחי המדינה.

110. מהמקבץ שלעיל עולה תמונה מדאיגה שלפיה הממשלה לא שקלה כראוי את החלופות להשגת מטרות הסגר המוצהרות; ככל הידוע לנו, בתאריך 09.09.2020 פנתה קבוצה שמייצגת 150 יוזמני קריאה הכוללת רופאים ומדענים לשינוי אסטרטגיה בכל הקשור לניהול משבר הקורונה, והציעה לראש הממשלה לאמץ מודל חלופי אשר יש בו כדי מצד אחד להתמודד עם התפשטות הנגיף ומאידך לפעול בדרך חיים מושכלת בצד הנגיף, מבלי להטיל סגר על המדינה, על ידי צעדים אלה:

- מזעור המגבלות על אוכלוסייה שאינה בסיכון;
- שמירה על בתי ספר פתוחים במתכונת מלאה תוך מתן פתרון לאנשי צוות בקבוצות סיכון;
- פרסום המלצות מבוססות נתונים לגבי כללי התנהגות תוך מתן שיקול דעת לאזרחים;
- בקשה מאנשים החשים ברע להישאר בבתיהם ולהתרחק מאוכלוסיות בסיכון;
- חיזוק והאצת המשק;
- בניית אמון אצל אלפי בעלי עסקים כי המשק חוזר למהלך נורמאלי מה שיאפשר להם לתכנן ולהשקיע בשיקום עולמם;
- חיזוק מערכת הבריאות ובתי החולים למניעת שחיקה ומצבי עומס יתר;
- בכלל זה הכשרה מיידית של כוח עזר לבתי חולים (נדרש על פי עדות רופאים);
- הכשרה מהירה של רופאים מהקהילה לתמיכה במחלקות פנימיות במתארי קיצון על מנת להוריד מסדר היום את החשש מ"קריסה";
- ביטול מלוניות הבידוד והשקעת המשאבים הנחסכים מכך במערכת הבריאות;
- הגנה על אוכלוסיות בסיכון;

- שמירה על בתי האבות בכלל זה תשלום מוגדל לצוות עזר שוהה במקביל לביצוע בדיקות מהירות לצוות שמגיע לעבודה יומית ;
- תמיכה בשמירת בריאות נפשית ופיסית של אוכלוסיות בסיכון שמתגוררות בקהילה ;
- הגדרת חלונות זמן בהן פארקים, מכולות, ובתי מרקחת, פתוחים לטובת אוכלוסיות בסיכון בלבד ;
- קידום וחיזוק מערך תמיכה פרטנית ע"פ הצורך בתיאום עם השלטון המקומי ;
- ניצול ממוקד מטרה של מערך הבדיקות ;
- בדיקת חולים סימפטומטיים לטובת קביעת מהלך טיפולי בלבד ;
- הימנעות מביצוע בדיקות מיותרות היוצרות תבהלה ומתייגות את מדינת ישראל כאדומה בניגוד למצבה ;
- ביצוע מדגמים דו-שבועיים של בדיקות סקר בלבד לנוכחות נוגדנים, נוכחות נגיף, ונוכחות תאי חסינות צולבת, כדי לקבל תמונת מצב לטובת תכנון מיטבי ;
- ניצול מושכל של מערך החקירות שמוקם בימים אלו ;
- עדכון אנשים אשר יש חשד שנחשפו לאדם מאומת ובקשה מהם להקפיד הקפדת יתר על שמירת ריחוק חברתי, הימנעות מאירועים ציבוריים ומפגישה עם קרובי משפחה מבוגרים, הפסקה של הכנסה של מאות אלפי אנשים לבידוד עקב שהיה ע"י מאומת / סימפטומטי / חזרה מחו"ל ;
- בנייה מחודשת של אמון הציבור ;
- הסברה כנה וישירה מבוססת שיתוף הציבור בנתונים אמת ומשמעותם בכלל זה העברת תמונה ריאלית לגבי הסיכון מהנגיף והעובדה שהוא כאן כדילהצטרף לארבעת הזנים האחרים של הקורונה עמם אנו חיים מאז ומעולם ;
- שימוש באותם קריטריונים לקביעת דרגת חומרת המחלה ועצם קיום הנגיף כפי שמקובל בעולם ;
- התמודדות מושכלת עם מצבים בהם גורמי עניין זורים פחד בציבור ;
- ביטול דרישות חסרות היגיון כגון מילוי טפסי הצהרות בריאות, מדידות חום, ועטיית מסיכות בשטח פתוח.

111. ממכתב זה ניתן ללמוד כי יש גם יש חלופות לסגר כללי שפגיעתן פחותה. אין אנו מתיימרים לבקש לכפות על הממשלה לאמץ מודל זה, אולם, כפי שמתחייב על פי חוק, על הממשלה לשקול את כל החלופות טרם הטלת האמצעי הקיצוני ביותר בדמות הטלת סגר גורף על כל תושבי המדינה.

112. כמו כן, כפי שהעלינו למעלה בכל הקשור למכת ההתפטרות של השר ליצמן, דומה כי ההחלטה לסגר התקלה עוד טרם נבחמו חלופות. דבר זה מצביע על היעדר שיקול דעת קיצוני.

סוף דבר

113. מדינת ישראל נמצאת בעיצומו של משבר. מחובתה ומסמכותה של ממשלת ישראל על שלוחותיה לטפל במשבר. ואולם, כדי שלא לגרום בפעולותיה לנזק העולה לאין שיעור על התועלת הגלומה בהן – א שר במקרה זה מתורגמות לחיי אדם, חורבן כלכלי קולוסאלי של אלפי בתי אב ועוד – עליה לאסוף, לפרסם ולקיים דיונים על בסיס נתוני אמת רלבנטיים, לשקול מחדש את עצם נחיצותו של הצעד הקיצוני מכל, סגר כללי, את יעילותו, ואת "תופעות הלוואי" שלו.

114. דבר בסיסי הזה לא נעשה. משול הדבר לניהול מלחמה ללא שום דיון על נתוני המודיעין, נתונים על האויב, נתונים על השפעת אמצעי החימוש על העורף, יכולת ההתגוננות וכיו"ב.
115. כל ההצדקות שהועלו להטלת הסגר – הופרכו: הן לגבי היקף התחלואה בנגיף המצומצמת בהרבה מהמפורסם בשל הגדרות שגויות; הן לגבי מניין החולים הקשים והמונשמים והצפי לגבי העליה במספרם; הן לגבי איום קריסת בתי החולים הרחוקה מהמציאות ואיננה קשורה דווקא לתחלואת הקורונה; והן לגבי שיעורי התמותה מהנגיף שהם נמוכים מאד מאד.
116. מדברים אלה עולה כי הבעייה הראשונה בבחינת הצורך בסגר נובעת מכך שאין שקיפות לגבי מסד הנתונים עליו התבססה הממשלה בבואה להטיל סגר. כמו כן, קיים חשש שישנו עיוות של נתונים וניפוח מספרי החולים בקרב הציבור, הנובע מהגדרות מלאכותיות שאינן משקפות את נתוני התחלואה והתמותה האמתיים.
117. הרשויות המוסמכות עיוותו לחלוטין את הגדרת החולים קשה, את הגדרתם, את הסיבות להנשמת החולים המוגדרים כחולי קורונה, רישומן ודיווחן של סיבות המוות בקרב מאומתי הקורונה; הן נקטו בצעד החרף, הפוגעני והקשה מכל, מבלי לשקול אמצעים רבים אחרים שפגיעתם פחותה, וגרמו למשק להפסדים ולגירעונות עתק, דבר שבהכרח יביא גם לקיצוץ תקציב הרפואה.
118. אילו נלקח סכום ההפסד המשוער מסגר בן שבועיים והיה מושקע בשיפור המוכנות של בתי החולים וכח האדם הרפואי, התועלת הייתה עשרות מונים גבוהה יותר, מבלי לגרום לחורבנם של אנשים, משפחות, חברות, וקהילות שלמות, כתוצאה מהסגר.
119. המסקנה העולה מהאמור היא כי מהלך הסגר שנקט כעת על ידי הממשלה ונכפה על כלל האוכלוסייה ללא כל דיון רציני בחלופות שפגיעתן פחותה ותוך התעלמות מקולותיהם של רופאים רבים המתנגדים למדיניות משרד הבריאות, סובל מחוסר סבירות קיצוני המצביע על שיקולים זרים.
120. בעת כתיבת שוארות אלה דווח כי מערכת החינוך תיכנס לסגר כבר ממחר. זהו הסגר המיותר מכולם: אין ולו חולה אחד (להבדיל מ"חולה מאומת", הגדרה שאינה מתארת אלא אדם בריא) בין ילדי החינוך היסודי וחטיבת הביניים.
121. מאלו הם פני הדברים, הממשלה נדרשת בזאת להימנע מהטלת סגר, עד אשר תשקול כל החלופות המוצעות ותבחן את השפעת הסגר על הפגיעה החמורה בזכויות יסוד, על השפעה הרסנית על המשכו פגיעה קשה בבריאות הציבור.
122. כמו כן, לאור העובדה שנכון לשעה זו טרם הותקנו התקנות, נבקש שלא להתקין.
123. לאור דחיפות הענין, נבקש את התיחסותכם ללא שיהוי על מנת שלא למנוע את זכותם הבסיסית של העותרים לפנות לבית משפט העליון בשבתו כבית משפט הגבוה לצדק לבחינת ההצדקות להטלת הסגר ולביטולו.
124. הננו שומרים לעצמנו את הזכות להוסיף, לגרוע או לתקן כל דבר המופיע במסמך זה.

 עידו יהודה דקל, עו"ד

 ריטה פרייס, עו"ד

בכבוד רב,

 בתיה זקס, עו"ד

 דוד ירון, עו"ד

העתקים :

1. פרופ' חזי לוי – מנכ"ל משרד הבריאות;
2. ח"כ יפעת שאשא-ביטון – יו"ר ועדת הקורונה;
3. חברי קבינט הקורונה;
4. משרד המשפטים – מחלקת בג"צים;
5. ח"כ יאיר לפיד – יו"ר האופוזיציה.